Бары дойдулар пролетарийдара, холбоҥуҥ!

САХА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

Хаһыат 1931 сыл алтыныы ыйтан тахсар

№8 (5208) | 1979 сыл. Тохсунньу 18 күнэ ЧЭППИЭР | Сыаната 2 харчы.

БЫЫБАР ТЭРЭЭҺИН-ТЕХНИЧЕСКЭЙ ДЬАҺАЛЛАРА

Ороҥуонга ССРС Верховнай Советын быыбарыгар бэлэмнэнии тэрээһиннэхтик сараланна. Союз Советыгар уонна Национальностар Советтарыгар быыбарга быыбардыыр үөкүрүктар комиссияларын составтарыгар представителлэр туруорулунуулар. «ССРС Верховнай Советыгар быыбар туһунан» ССРС Сокуоҥутар олоҥуран ороҥуонга 25 быыбардыыр участактар тэриллиннилэр, участактардааҕы быыбар комиссияларын составтара талыллыннылар.

Быыбар иннинээҕи муннаахтар үрдүк оре көтөҕүллүү быыһыытыгар-майгытыгар ыытыллаллар. ССРС Верховнай Советыгар депутатка кандидаттарынан Коммунистическай партия уонна Советскай правительство салайааччылара, республика чулуу үлэһитэрэ туруорулуубуттарын ороҥуон быыбардааччылара истиҥник өйүүлэр.

ССРС Верховнай Советын быыбарын үрдүк идейэ-политическай таһымнаахтык ыытыыны хаччыйыыга народнай депутаттар ороҥуоннааҕы Советтарын исполкома аналлаах быһаарыыны ылынна. Быыбары көрсө ороҥуон промышленнай, производственнай уонна хаччыйар тэриллэлэрин ыытар дьаһалларын былааннара биэрэллэ.

Бары сельскэй Советтар исполкомнара, совхоздар, предприятиелар, учреждениелар, тэриллэлэр салайааччылара, ССРС Верховнай Советын быыбарыгар бэлэмнэник уонна быыбары атаарыы улахан уонна эпиэтэстэх хампаанньатыгар хара маҥнайгыттан деловой ис хоһоону биэрэн туран, үрдүк идейэ-политическай таһымнаахтык уонна тэрээһиннэхтик ыытарга, ССРС Конституциятын уонна «ССРС Верховнай Советын быыбарын туһунан» Сокуон бары кэрдэбуллэрин хатаанахтык тутуһуулуу хаччыйалларыгар эбээһинэстэннилэр.

ССРС Верховнай Советын быыбарыгар бэлэмнэниннэн сибээстэн ыытыллар бары дьаһаллар маасса үлэ уонна политическай активнаһын салгыы ордо көтөҕүүгэ ССКП КК от ыйынааҕы уонна сэтиҥньитээҕи (1978 с.) Пленумнарын ууруахтарын олохтоох кыһаллыҥа, 1979 сылга дойду экономическай, социальнай сайдыытын государственнай былааннарын толоруута туһайыллыахтаахтар. Сүрүн болҕомто, ороҥуон бары үлэһиттэрин иннилэригэр тирэҕэ-турар чопчу соруккка, общественнай суоһу кыстыгын кытта ыкса сибээстэн ыытыыга ууруллуохтаах.

Быыбарга бэлэмнэниннэн сибээстэн, бары сельскэй Советтар тэрийэр-мэхэссабай үлэлэрин салгыы туоспарыах, депутаттар быыбардааччыларын кытта практическай үлэлэрин өссө кэҥэтиэх, туолууну хонтуруоллаһыҥа үлэлэрин күүһүрдүөх тустаахтар.

Сельскэй Советтар исполкомнара сүбү күннэрэ быыбарга бэлэмнэнии уонна ыытыы, тэрээһин-техническэй дьаһалларын былааннарын оҥорон исполкомнарга биэрэтиэхтээхтэр, Советскай быыбардыыр система туһунан кэпсэ ойдатуу үлэни тэрийиэхтээхтэр, депутатка кандидаттары көрсүһүүгэ бары нааддаах усулуобуйаны хаччыйыахтаахтар.

Бу күннэри аһарбакка бары быыбардыыр участактарга толору тэриллээх, араас литературанан, хаһыатынан, сүрунаалларынан хаччыйыллыбыт анаалаах дьиэлэри, хостору биэриэхтээхтэр. Кистэлэҥ куоластааһыны ыытар олохтонуллубут нөмөйдаах урналарынан хаччыйыы, быыбар бары матырыйаалларын харайыы, баһаартан сэрэхтээх буолуулуу тэрийии, олунньу 10 күнүгэр диэри быыбардааччылар испииһэктэрин уопсай көрүүгэ таһаарыы сельсоветтар исполкомнарын тирэҕэ турар соруктарынан буолар.

Нэһилиэнньэни дьиэ-уот, коммунальнай, олох дьаһах уонна эргиэн эттүүнэн хаччыйыыга, сибээс транспорт, культурнай-сырдатар, кинэ, норуот үөрэҕэ-иитиитин уонна доруобуйа харыстабылын тэриллэлэрин үлэлэрин салгыы туоспарыыга туһаанньаах дьаһаллар былааннарын толоруулуу хаччыйан быыбардар үрдүк идейэ-политическай таһымнаахтык ыытыллыыларын ситиһиэхтээхпит.

ССКП ОБКОМУН ПЛЕНУМУН ТУҺУНАН информационнай иһитиннэрии

1979 сыл тохсунньу 13 күнүгэр Саха уобаластаабы XXXI партийнай конференцияҕа бэлэмнэнии докумуоннарын ССКП уобаластаабы комитетын пленума буолла.

Пленум тэрээһини бастыырыстары көрдө.

Пленум ССКП обкомун бастаҥы секретарынан таб. Г. И. Чиряевы, ССКП обкомун иккис секретарынан таб. С. Н. Маркины бэрэсидиэннэ талла; ССКП обкомун секретардарынан тт. В. И. Басанец, И. А. Матвеев, В. П. Федоров талыллыннылар.

ССКП обкомун бюротун чилиэннэриэн тт. В. И. Басанец, М. П. Губин, Т. Г. Десяткин, И. И. Иванченко, С. Н. Маркин, И. А. Матвеев, Н. С. Николаев, А. Я. Овчинникова, П. П. Петров, Ю. П. Прокопьев, В. И. Федоров, Н. В. Черский, Г. И. Чиряев талыллыннылар.

ССКП обкомун бюротун чилиэннэргэр кандидаттарынан тт. В. А. Гусев, В. С. Охлопков, В. П. Стручков, А. А. Тонтосов талыллыннылар.

Пленум ССКП обкомун отделларын сэбиэдиссэйдэринэн бигэргэтта: тэрийэр-партийнай үлэҕэ—Н. С. Николаевы, пропаганда уонна агитация—А. А. Попову, наука уонна үөрэх заведениелэригэр—В. С. Андреевы, культураҕа—В. К. Степановы, промышленность—Ю. П. Терентьеви, чэпчэки өнүгүлүк промышленнаһыгар уонна эргиэнэ—В. Ф. Сазаркины, туттуу—В. В. Балдуевы, транспорт уонна сибээс—А. М. Зобнины, тыа хаһаайыстыбатыгар—П. К. Сидоровы, административнай органнарга—И. П. Шадрины, уопсай отделга М. И. Варламовны, финансовай-хаһаайыстыбаннай отделга—Н. Х. Дьяконовы, ССКП обкомун иһитиннээҕи партийнай комиссия председателинэн таб. В. Г. Лыгдаев бигэргэтиллиннэ. «Социалистическая Якутия» хаһыат редакторынан таб. А. А. Андронова, «Кыым» хаһыат редакторынан таб. С. К. Томскай бигэргэтиллиннилэр.

Пленум үлэтигэр ССКП КК тэрийэр-партийнай үлэҕэ отделын секторын сэбиэдиссэйэ таб. К. П. Могильниченко кыттыыны ылла.

x x x

1979 сыл тохсунньу 13 күнүгэр уобаластаабы XXXI партийнай конференцияҕа бэлэмнэнии докумуоннарын уобаластаабы партийнай тэриллэ ревизионнай комиссиятын муннаҕа буолла. Ревизионнай комиссия председателинэн таб. П. И. Алексеев талыллыбыт.

Афанасий Саввинов Эрилик Эристиин аатынан совхоз Чакырдаабы отделениетыгар «Арыгыс комсомольскай-ыччат фермаҕа фуражирынан үлэлиир уонна КВ оҥоору үлэлэтэр. Итиннэ 300-тэн таһыа бороскуна эбии аҕыллыы оҥорор кыаҕы биэрэр.

СНЯМОККА. А. Саввинов үлэтигэр.

И. ЛЕБЕДЕВ фотота.

◆

ПЯТИЛЕТКАНЫ ҮС СЫЛЫНАН

Ороҥуон биллиилээх сопордьута М. И. Лазарев аспыт сылга эбэһээтэлистибэтин 225,3 сыыһыанан толордо.

Ити түмүгэр Михаил Иванович онус пятилетка сорудаҕын үс сыл иһигэр 1718 солкуобайынан кэбарда. «Чурапчы» совхоз Киллэҥнитээҕи отделениетын ыытыыларыгар булчутун бу ситиһиитэ итиннэрэ туттоҕоннооох холобурунан буолар.

Михаил Иванович бу күннэргэ салгыы ситиһиилээхтик булчуу сылдьар.

«СО» корр.

Кулун тутар 4 күнэ —ССРС Верховнай Советын быыбара

Уокуруктааҕы комиссияҕа

1979 сыл тохсунньу 15 күнүгэр Майа сэлиэннэтигэр Саха АССР-тан ССРС онус ыҥырылыыах Верховнай Советын Национальностарын Советыгар быыбарга 607 №-лаах Маҥа-Хаҥаластаабы быыбардыыр уокурук комиссиятын мунньаҕа буолла. Мунньаҕы комиссия председателэ Г. П. Федорова салайан ыытта.

Комиссия Мэҥэ-Хаҥалас уонна Алексеевскай ороҥуоннарга ССРС Верховнай Советын быыбарыгар бэлэмнэнии хаамыытын туһунан ороҥуоннааҕы Советтар исполкомнарын секретардара В. А. Романов, Н. П. Голиков отчуоттарын дьүүллэстэ. Итиннэ тэҥэ быыбар хампаанньатыгар культурнай-сырдатар тэриллэлэр кыттыыларын туһунан народнай депутаттар Амма ороҥуоннааҕы Советтарын исполкомун культураҕа отделын сэбиэдиссэйэ Н. С. Захаров, быыбар хампаанньатыгар сибээс средстводарын туһунан туһунан—Бэстээхтээҕи ЭТУС начальника И. К. Белямов, Майаатаабы сибээс узелын начальника В. М. Григорьева информациялара истиллиннилэр.

Комиссия чилиэннэрэ уокурукка ССРС Верховнай Советын быыбарыгар бэлэмнэнии сэптээхтик кыттыылаах буолуохтаахтар диэн ыйаннылар.

С. НИКОЛАЕВ.

КУЛЬТУРА ҮЛЭҺИТТЭРИН СҮБЭ МУННЬАҔА

Москваҕа тохсунньу 15 күнүгэр культура үлэһиттэрин Бүтүн Союзтаабы сүбэ мунньаҕа аһыллыбыта. Күннээҕи бэбиэскэҕэ—ССКП XXV съиһэ, ССКП КК от ыйынааҕы уонна сэтиҥньитээҕи (1978 с.) Пленумнарын ууруахтарын олохтоох кыһаллыҥа, табаарыс Л. И. Брежнев этиилэринэн, ССКП КК уонна ССРС Министердэрин Советын «Тыа сиригэр нэһилиэнньэтин культурнай хаачыйыыны салгыы сайыннарар дьаһаллар туһунан» уонна ССКП КК «Самодеятельнай уус-уран айымнааҕы салгыы сайыннарар дьаһаллар туһунан» ууруахтарынан сибээстэн культурнай-сырдатар учреждениелар сүүлэрин дьаһаллар туһунан.

Тыа сиригэр олоҕор культура оруола үүнэ туруута партия аграрнай политикатын олохтоох кыһалларын билиҥэ суһуох кэмнэ ураты болҕоллоруттан биирдэстэриттэн буолла. Дэриэбинэ үлэһит дьонун культурнай өттүнэн хайдах хаачыйыллыбыт, кинилэр духовнай олохтоох байытыыга ыытамнаах тоҕо уруулларыттан социалистическай тыа хаһаайыстыбатын иннигэр туруорулуубут задачаттаах сорудаҕы быһаарыы, куорат уонна тыа сиригэр нэһилиэнньэлэрин олохтоох таһымын чугаастыннарыы туһунан партия программнай модьуйуутун толоруу кырата суох тутулуктаахтар.

Ити боппуруостар Москваҕа ыытыллар мунньах кыттыылаахтарын болҕомтолорун иннигэр сылдьаллар. Кини үлэтин бастакы күнүгэр ССКП КК Генеральнай секретаря, ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателэ Л. И. Брежнев культура үлэһиттэрин Бүтүн Союзтаабы сүбэ мунньаҕын кыттыылаахтарыгар ыытыыт эҥэрдэ сурута ааҕыллыннар, Мустубут дьоннор ити эҥэрдэни дохсун, үөрүн ытыс тыаһынан көрсүстүлэр.

x x x

Бары күүһү, билиҥни, эрчимни тыа сиригэр үлэһиттэрин духовнай көрдөбүллэрин салгыы хаачыйыыга туһаайыахха—культура үлэһиттэрин Москваҕа буолан аспыт Бүтүн Союзтаабы сүбэ мунньаҕын кыттыылаахтара бэйэлэрин бэлэхтэрин итинник ыытардылар.

Сүбэ мунньах тыа сиригэр культурнай-сырдатар учреждениелар кинигэ базалара тэриллибиттэн бэлиитээтэ. Тыа сиригэр 120 тыс. клубнай учреждениелар, 200 тыс. тэриллэ библиотекалар, 128 тыс. киноустановкалар үлэлиилэр. Ити барыта олох социалистическай образын кэҥэтиэ итиннэ дириҥник пропагандалыыр, ыарыгастаахтыы үөскэтэр, тыа сиригэр үлэһиттэрин культурнай кордобуллэрин мунутуулуук толорор кыаҕы биэрэр.

Мустубут дьон ситиһиилэрэ оре көтөҕүлүүнэн ССКП Кинин Комитетыгар табаарыс Л. И. Брежневтэн эҥэрдэ сурук ыыттылар.

ССТА

Дойду баарабай тутуулардыгар

ИРКУТСКАЙ УОБАЛАС. Усть-Илим—Бүтүн Союзтаабы ударнай тутуу: гидростанцияны, ойуур промышленнойын комплексын итэннэ куораты бэйэтин дойду барыа мунньуктарыттан кэлбит ыччаттар тутаалар.

1979 сылга бородуукуоьуйаны бастаныыан целлюлоза завода биириэ. Ойуур промышленнойын комплекса дойдуну кумааҕынан, хордуоҥканан, масволокно плиталарынан, ойуур химиятын атын даҕаны бородуукталарынан хаамчыйыыны туоарыаҕа.

ҮӨҺЭЭ СНИМОККА: мас олуктара мунньуллуохтаах сиэрэстиир башнялар. Ол мас олуктара целлюлозаны кларга торут матырыйаалынан буолаллар.

АЛЛАРАА СНИМОККА: тутаччылар Андрей Наарын уонна кини кэргэнэ Надежда кыстарын Кеенияны кытары дьиэлэриттэр. Кинилэр Ангараа Волга кытылыттан кэлбиттэрэ. Надежда тутуу институтун бүтэрбитэ, Андрей кэтэхтэн үөрэнэ сылдьар.

ССТА фотохрониката.

Сүөһү иитиитэ—ударнай үлэ фронта

БҮТТҮММҮТ ДЬЫАЛАТА

Карл Маркс аатынан совхоз Бахсытаабы отделениета 1700-кэ сүөһүнү кыстатан туруорар. Миэстэ тас сиэтүгэр—Куолума уонна Мэҥкүүдэ үрэхтэригэр—550 субаннар уонна бороскулар кирбиттэрэ. Итиэннэ 10-тан тахса корооччу үлэлиир. Оттон миэстэҕэ 5 хотонунан 1150-ча сүөһү баар. Хас хотон ахсын эбии аҥылыгы астааччылар аналлаан үлэлиллэр. Коопыьорбоҕо дуоданы булкуйан күҥнэ 38 тонна аҥылык бэлэмнэнэр. Дуоҕа баар. Арай Чыаппара бириигэдэтигэр сапраас аҕыйаата. Оттон комбикорм сиэн эрэр баар.

Кыстыыка киирэн баран 20-ча сүөһү көпьүнэн өлло. Үрэхтээҕи суосуҥуттэрбитигэр уонуу хопохоно киирэ турабыт. Билигин туруттаан Куолумаҕа 2 олло, молтох туруктаахтар оссо да бааллар. Итиэннэ бинир сурун бириччиннэтиэн хотоннор олус синктээхтэрэ, тымныылара буолар. Ордук «Кэскил» уонна «Толуос» I корпуһун ыаннык хотоннорго молтохтор. Ыраахтар албохтык тороон эрэллэр. Онон саҥа торуоҕу эчирэннэт иннинэн сыҥаа дьаһаллары ылыахпытына табыллар. Билигин 17 ньирэйдэнибит, туруктэра үчүгэй.

Аҥаардас сайын отделение оттоохунуна былаанын 44 эрэ бырыһыан толорбута. Онон эбии аҥылыгы үчүгэй хаачыстыбалаахтык астаан, тиһигин быспакка сиэтиэхпитин баара. Бу күннэргэ К. Н. Копырин салайаччылаах туорт киһилээх звено агрегатынан дуоҕа кырбата сылдьар. Оппутун саарда үрдүттэн сиэтэ олороҕут. Техника суоҕ-суоҕ алдьанар буолан улахаммын эрэйдэнибит. Маҥтаабыт Куолума, Кэлбитэй үрэхтэриттэн, Бүүтүүн 200 тонна оту тийдэлиннэ эрэ сыл тахсар ыахтаахпыт. Тыа хаһаайыстыбатын производственнай-техническай хаачыйыны ороҥуоннаарыы холбоһуутуттан саппаас кэрдэһобут да күн бүтүнүгэр диэри туох да быалыбат.

Кыстык үс эрэ ыйа бүттэ, билигин да иннибитигэр биэс ый баар. Онон отделение рабочайдара, инженнэр торуоттан үлэһиттэрэ суоҕуу куохха этэҥнэ үлэлиннэр иннитэн бары күүстүүн холбоон оссо дьыаҥнаахтык үлэлиилээн наада.

В. СЛЕПЦОВ,
отделение управляющайа.

ЭТЭҢҢЭ-ТУОРААТАРБЫТ ДИИБИТ

«Чурапчы» совхоз Килэҥнитээҕи отделениетыгар сүөһү көрүүтүгэр үлэһит илии тийбэтэ ыарахаттары үоскэтта. Ол курдук 19 маанныыксыт баар буолуохтааҕыттан сэттэ киһи кэстэ илик. Онон маанныыксыт р новоруускелэра олус улахан. Аҥаардас сылга 12 маанныыксыттан аҕыһа ити үрдүнэн сылдьаҕа былааннарын толорбуттара. Оттон фермадар туоставах үлэлэрин эмиэ күһаҕана суохтук түмүгүттэтилэр. Ол эрээри отделение үүтү ыаһын сорудаҕын тохто.

Билигин 1100 сүөһүнү кыстатан туруорабыт. Кыстыкка киирэн баран 25 сүөһү көпьүнэн өлло. Күһүн эрдэттэн олус быһа түспүт этилэр.

Эбии аҥылык сүпньүнэн кыстык маҥнайгы күннэриттэн сиэтиллэр. Аҥаардас оттуҥар техника алдьанан, дуоҕа кэмэйан тийиллибэккэ быста-быста бэриллибитэ. Билигин ити көпьүллэн, астаанын тиһигин быспакка ыытыллар. Күнүгэ коопыьорбоох, дуоданы кытта холбоон 38 тонна курдук эбии аҥылык бэлэмнэнэр. Сарсыарда оттуҥар коопыьорбо, оттон эбиэттэн киэһэ дуоҕа бэриллэр. Хотоннорго ньит-хомуос толору баар.

Кэлин хотоннор олус уутуйан эрэллэр. Билигин илии хотон уутун хачайдатыыны сэҕалаатыбыт. Атын хотоннорго ити үлэни эмиэ ыыттахпытына табыллар.

Хаппа бааҕар курдук, оппут саппаһа аҕыйах. Сотору Оллоонуттан 1124 центнер курдук оту пресстээн тиэйэн аҕалыахтаахпыт. Итини тэҥэ суоҕуу дуоданы тиһигин быспакка сиэтиэхтээхпит. Бу күннэргэ тыа хаһаайыстыбатын производственнай-техническэй хаачыйыны ороҥуоннаарыы холбоһуутуттан С-100 трактордар тахсан дуоҕа астара сылдьаллар. Күһүн оскуола оҕолорунан хомуттарбыт лабыктабыт кыыстара тиэллэн сытар. Онуо сотору торообут ыаҥнаах сиэтиэхтээхпит. Онон быйылгы кытаанах кыстыы уга-хаҥас бөрсэн, этэҥнэ туораатарбыт диэн баалаахпыт. Итиннэ тэҥнэн үлэһиттэрэ, шефтээхтэрбит комсомолуун оссо күүһүрдүохтэрэ диэн эрэнэбит.

П. СКРЯБИН,
отделение управляющайа.

Партийнай тэрилтэлэргэ

Итэҕэстэрбитин туоратабыт

Сүргэн политическай суолталаах хампаанньа—ССРС Верховнай Советын быыбарыгар бэлэмнээнин улам иҥэн далааһынаннан иҥэр.

Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хайахсыт отделениетынаагы партийнай тэрилтэ ССРС олус кыгырыылаах Верховнай Советын быыбарыгар политическай-маассабай үлэни ыытыыга оссо аастыбыт бүтэһигэр агитпуну тэрийбитэ. Начальниктаах коммунист П. И. Алексеев аналлаан үлэлиир. Агитпунктаа аналлаах хос бэриллибэ. Бу күннэргэ Культура дьиэтин, библиотека үлэһиттэрин күүһүнэн оту кирэгэтии, ССРС Верховнай Советын быыбарыгар аналлаах матырыйааллары, литератураны сүүмэрдиэхтии бара турар.

Партийнай тэрилтэ агитаторларынан, фермалар коллективтарынан агитаторлары эбии аналаата. Сельскэй Культура дьиэтин агитационнай бригэдэтэ фермаларга быһаччы агитационнай-маассабай үлэни ыытарга, үлэһиттэр сыныьалаҥнарын тэриллэргэ бэлэмнэнэ сылдьар.

Ол эрээри быыбарга бэлэмнэниигэ толору ылсан үлэлээн-хамсаан эрэбит диир ыаахыт суох. Агитпункт агитаторлары, политинформаторлары түмэ тардар кинигэни оссо да буола илик. Кинилэргэ анаан семинардары, сүбэлэри-амалары биэрии тэриллибэтэ. Бу үлэҕэ дьон олорор сиригэн иитэр үлэ формалара ситэ туһаныллыбаттар.

Таһаарыллыбыт итэҕэстэри туоратыы, барыа үлэни-хамнаһы ССРС Верховнай Советын быыбарыгар сибээстээн ыытыы партийнай тэрилтэ субу күннэрдээҕи соругунан буолар.

М. ФИЛИППОВ,
партийнай тэрилтэ секретара.

ССРС Конституцията—биһиги олохпутугар

СОЦИАЛЬНАЙ ХААЧЧЫЙЫЫ САЛГЫЫ САЙДАР

ССРС гражданнара кырыйдахтарыҥа, ыарыйдахтарыҥа, үлэлиир дьоҥуттарыын, оҥу тэҥэ иитэр киһилэрин сүтэрдэхтэриҥэ, материальнай оттуҥэн хаачыллаар бырааптаахтарын биһиги Торут Сокуоҥунут көрөр.

Сылтан-сыл ахсын социальнай хаачыйыны кэҥэтэн, утуллар үөскэтэн иҥэр. Биһиги дойдуга 30 молуйүөн киһи пенсияҕа сылдьар, 1990 сылга итиэннэ 50 молуйүөн, 2000 сылга 80 молуйүөн киһиэхэ тиийэрэ саныыллар.

Тохсус пятилетка устатыгар РСФСР-тар социальнай хаачыйыны бюджета 62 мил. солк. тиийэн, 50 бырыһыан үүммүтэ. Итиэннэ Саха сиригэр 57 бырыһыан, оттон биһиги ороҥуоммутугар 46 бырыһыан улаатта.

Билигин биһиги ороҥуоммутугар пенсия, пособие ылааччы 3382 киһи баар буолла. Кинилэртэн 2379-тэрэ кырдьаҕаһыннан, 404 эйбэх оҕолоох ийахэр, 215 сэрии уонна үлэ инвалидтара, 413 интернаттарын сүтэрбиттэр пенсия уонна пособие ылаллар.

Ороҥуонна хас ый ахсын 147 тыс. солк. пенсия уонна пособие толоннор. Социальнай хаалтаа отдела бинир киһиэхэ ортотунан сылга 530 солкуобайы, ол эбэтэр ыйга 44 солк. 17 харчыны толуур.

Кэнники үс сылга пенсияны уонна пособиены ылааччы ахсаана 1050 киһиэн үүнэн. Соҕотох 1978 сылга 300 государственнай, 16 колхозтаах пенсиялар, 105 пособиелаах аналлаах. Кырдьаҕаһыннан үрдүкү кэмэйдээх пенсияҕа тахсыы сылтан-сыл ахсын үүнэн кэлэр. 1978 сылга 316 киһи кырдьаҕаһыннан пенсияҕа тахсыыбыттаах 80 киһи 100 солкуобайтан ордук, 120 киһиэхэ 120 солкуобайдаах үрдүкү пенсиялар аналлаах. Эбэтэр пенсияҕа тахсааччы 60 бырыһыана улахан кэмэйдээх пенсиялаах.

Партия XXV съезтин уураахтарын олохтоох киллэрэн пэнэлиэннэ материальнай олоҕун-дьаһаҕын, хаачыллыытын салгыы туоспарар үлэлэр утумнаахтык ыытыллаллар.

Эйбэх оҕолоох молтох хаачыллыылаах ыаллэрга хас биирдии кэргэнигэ 50 солкуобайдаах дохуот тиксэрин хаачыйар пособие аналлаах. 1978 сылга 106 ыал 249 оҕотугар ый аайы 2085 солкуобайдаах пособие аналлаах тэриллэлэриэн уонна райсобеһыанан толоннор.

Дойдуга рабочайдарга, сулууспалаахтарга уонна колхозтаахтарга көмө хаһаайыстыбаны, коллективнай сады үүнэриҥни, оҕуруот аҕын олордуулуу сайыннарыыны көҥүллүүр-туһунан ССКП Киин Комитетын уонна ССРС Министрдэриин Советын уураахтара 197. сыл тохсунньу 1 күнүттэн олохтоох киирбитиэн, уруу пенсияҕа тахсыбыт 173 колхозтаахха уһаайбалара улаханын иҥин пенсиялаарын 15 бырыһыана аччатыллан сылдыыбытыгар перерасчет оҥоһуллубута. Атыннык эттэхха, ити колхозтаахтарга пенсиялара ортотунан 7 солк. 04 харчынан улаатыбыта.

1978 сыл от ыйын 6 күнүнээҕи 584 №-дээх уураахтаах ССРС Министрдэриин Совета 1980 сыл тохсунньу 1 күнүттэн колхозтаахтар пенсияларын саамай аҕыс кэмэйин 28 солкуобайҕа тиэрдэргэ быһаарбыта, ол эбэтэр 8 солкуобайынан улаатара күүтүллэр. Эмиэ ити уураахтаах колхозтаах инвалидтар пенсияларын саамай кыра кэмэйэ I группалаахтарга 45 солкуобай, II группалаахтарга 28 солкуобай буола улаатыаҕа. Маҥнайгы группалаах инвалиды көрүү иҥин надбавка аҕыллар буолуоҕа.

1979 сыл тохсунньу 1 күнүттэн ССКП КК уонна ССРС Министрдэриин Советын «Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии кыттыылаахтарын материальнай, олох-дьаһах оттуҥэн уесулуобуйаларын салгыы туоспар туһунан» Уураахтара олохтоох киирдэ. Ити Уураахтаан маннык чэпчэтиллэр олохтоноллор:

— ыраах айаҥҥа барарга сылга бириҥдэ суол иккі оттуҥ ороскуотун 50 бырыһыан чэпчэтии;

— туос бөҕэ дьаэтин туттууга бырыһыана суох ссуданы ылыы;

— туһанааччыга сыл табыгастаах кэмигэр уочараттаах уопуускаҥы таһыннан иккі иэдиэлэ устатыгар хаммаһа суох эбии уопуускаҥы биэрии;

— поликлиникаларга, санаторийдарга, профилакторийдарга, сыныьаннар дьиэлэргэ путевкаҕынан хаачыллыыга, садтары үүнэрэр табаарыстыбаларга (кооперативтарга) ылыыга, квартираҕа телефону туруоруу-га ордук бырааптаах туһаныы.

Бу Уураахха маны тэҥэ сэрии инвалидтарыгар урут олохтоммут чэпчэтиллэр хаттаан биэрэтиллиннилэр.

Уоһээ ахтыллыбыт чэпчэтиллэр бинир образецтаах аналлаах дастабырыаннаҕа олоҕуран сэрии кыттыылаахтарыгар бэриллиэхтэрэ. Сэрии кыттыылааҕын дастабырыаннаҕа ороҥуоннааҕы уонна куораттааҕы байыаннай комиссариаттар биэриэллэр.

Сэрии кыттыылаахтарыгар маннык чэпчэтиллэри олохтоохун — партия уонна правительство пэнэлиэннэ ыраас аранжаҕыгар олох-дьаһах чэпчэтиллэрин олохтуур дьаһаллардыттан биирдэстэрэ.

Сэрии, үлэ инвалидтарыгар, кырдьыбыт инвалидтарга государство ыраас көрүүгүнэх харчынан көмөлөрүн таһынан хаһаайыстыбалар, промышленнай тэриллэлэр, учрежденнелэр, оскуолалар комсомольскай уонна пионерскай тэриллэлэрэ элбэх көмөлөрү, оҥоһуу оҥоролдор.

ССКП райкомун бюротун 1976 сыллаагы «Ороҥуонна Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии инвалидтарыгар уонна сэриигэ олбут байыаннай сулууспалаахтар кэргэттэригэр олохтоммут эбии чэпчэтиллэр туһаныллыбат чахчыларын туоратар дьаһаллар туоларынан» уураахтаах олохтоох киллэрэн, быйыылгы ыарахан кыстыкка 47 сэрии инвалидтарыгар, 21 хараҕа суохтарга бинирдии оҕолоох ыаҥы сыл таһаарарга хаһаайыстыбалар ньуормаларынан отучэн хаачыллыыллар. Маны тэҥэ оттуҥунан, транспорынан хаачыйыыга көмө оҥоһуллар.

Аҥаардас сылга биһиги лесопуммут сэрии, үлэ инвалидтарыгар, кыаммат пенсионердарга 116 киһиэхэ 1160 кубометр оттук маһы киллэрдэ. Оттон олох-дьаһах комбината 78 кыаммат ыалларга 8 тыс. солк. оттук маһы, муоһу соҕотоҕунаалаата, от технинаан өҥөнү оҥордо.

Бу барыта ССРС Конституциятын 43-с ыстатыйатынан олохтоммут советскай киһи социальнай оттуҥэн көрүүлүүтүн-хараллыытын чаҕылхай туоһулара буолаллар.

А. ЗАХАРОВ,
райсовет исполкомун социальнай хаалтаа отделын сэбиэдиссэйэ.

Биһиги рейдэбит

Кытыы ферма кыһалҕалара

Тохсуннуу 16 күнүгэр народнай хонтуруол ороҥуоннаах комитетын уонна биһиги хаһыаппыт үлэһиттэрэ Аммаҕа үгүөрдааҕы Сыырдаах фермаҕа рейдэҕэ сырыттылар.

Сыырдаах Соловьев отделениетын киниттэн, Мырылаттан, 15 километр нэриэ соҕуруу баар. Маннан быйыл «Чураччы» совхоз Сылаҥнаах отделениетыттан 270-са тиҥэһэ, тыһаҕас ыстаан турар. Онуу коммунист Семен Семенович Федоров старшайдаах тоҕус киһилээх звено көрөр.

Быйыл бу фермаҕа отделение сабыс-саҥа кэмнэ куоҥ гараһы уонна суосҥүттэр олорор дьиэлэрин, хотону тутан үлэҕэ киллэрбита. Биллэрин маҥа турар суоһу уонсай туруга кыһаҕана суох. Ол эрээри бастакы хотоҥҥо 10-тан тахса аҕыс молтох туруктаах тиҥиһэлэр бааллар. Тыһаҕастар туруктара дьыл ааҥнаан.

Ферма олуҥнуҥа диэри сиэр отун саҥыйаһа таһыллыбыт. Суоһуллаан иэҕэн хотоҥуоран таһырдьа, тиҥиһэ, аһаллар уонна сүөгэйдэр уулаталлар. Итиҥ, бөлөхпүт турар, суоһу уонсай туругар улаханык сабыдыалыллыар. Биһиги сылдьар кэмиттэрэ бөлүрдүн тоҕоҕо үстүү кэриэтэ өтө, оннооҕор комбикорму нурааннахтыы салаталлар этэ.

Суоһуну кыһыннары таһырдьа аһатыы улахан оҕуруоҕун бөҕэлэрэ да билэллэр. Онон бу күннэргэ бастакы хотон дойдоруктарын кэнэтээри тэриллэллэр.

Суосҥүттэр олорор уулуубуналара талбыт курдук. Маннан дизель туруорулаах электро-уот хотоннору, дьиэлэри толору сырдатар. Дизельнайдар И. С. Михайлов үгүө суобастаахтык үлэлиир. Коллектив рациэнан отделениены кытта быһа сибээстэһэр.

Ол эрээри Саҥа дьыл иннинэ бу фермаҕа комбикорму таба астаан сиэмэтэхтэн хас да суоһу сүһүрэн өлбүт. Иннэ тыҥаан хас да хонуукка комбикорму сиэтэртэн туттуна сылдьыбыттар.

Дойду үөһүттэн ыраах, кытыы сиргэ олорор Сыырдаах ферматын үлэтэ-хамнаһыгар тута быһаарылыы, көмөнү эрдэйэр хас дьаны бочуумаах бөҥнуруостар баалларын рейдэбэй бириигэдэ балыстэстэ.

270-са ыһыы тиҥиһэлэртэн уонна тыһаҕастартан быйыл торуур элбэх буолуо. Бил гин ферма үрдүнэн 10-тан тахса тиҥиһэ торообут. Ньирэйдэр ыраах килиэммэлэрэ суҕуна үрдүнэн туруктара үүтэй. Ол тыҥаан бэрэн торообут ыраахтар баччааҥна диэри ыаммаҥка туралларын. Онон отделение салаатата ыаатан саас ыаҥыыксыны эбии таһаарар, үүтү-ааны сүтэрбэт дьаһалы ылыахтаах.

Мычаалаахха, Ойуун Үрүөр уонна ити эмэр сирдэргэ кэрүөтэ суох оттору сылыы сиэн эрэр. Суосҥүттэр этэллэриэн, иккиэн хас от олоччу сиэммит уонна уонунан от моонньоҥон суулаалаары турар. Онон эмиэ отделение салаатата оту күргүөмнээхтик таһыыны тэрийэ охсоро наада буолбут.

Саҥа дьыл кэнниттэн Сыырдаах фермытыгар бастайаннай сыһыарылдан үлэлии сылдьыбыт эрэкордар дойдуга кириэн бараннар, баччааҥна диэри тоҥно иликтэр. Онон суосҥүттэр оттук хастарын саҥыйаһа эстибит. Маҥыаха эмиэ суһал дьаһал наада.

Коллективка суоһу ситиитиэр ор сыллаҥа үлэлээбит кырдьаҕастары кытары эдэрдэр эмиэ баалларын. Үлэ-хамнас ааҥнаан уонсай толоруулар. Эдэрдэр үлэлэрин түмүгүн ааҥнаан ыраахтаан баҕаралларын эбит. Ол аҥардааҕа. Күҥүн дойдуттан тахсыахтан ыла ону бэлэмнэ мунчаараллар. Ийэ дойдуҕа тоҕо туһаахтарын билэллэрэ кириэрэ наада эбэт. Суосҥүттэргэ сирэй уонна коллективнай социалистическай эбэһээтэлистибэлэр ылыллыбатахтар. Почта бу фермаҕа бырааллыбатын кэриэтэ, Итиннэҕэ эбии сыырдаахтар дьиэлэриттэн уматыктарын саҥыйаһа эмиэ бүтэн эрэр. Салахтаах туһунан эмиэ толкуйдуура эрэйиллэр.

Сыырдаахтар хотоннороҕо ичигэстэр, кураанахтар, ол гынан баран олус ыарахастар. Онон маҥтан саас хотоннору кэҥэтэн, ыраатаннаабыт сүөһүлэри хотоҥҥо аһытыыны тэрийдэххэ табыллыыта, 40-са бороскуота оҕуобай коруунуу-истиини, аһатыыны тэрийиэххэ. Ферматтан чугас дуҕа астаран, ону сиэтиини уонна убаас кэпиньорбоҥу астааһыны олохтуохха. Оттооҕуна бу фермаҕа суоһута бэйэлэ ыарахан кыстыы этэҥҥэ туоруур толору ыахтаах. Ону суосҥүттэр тыллаан-этэрэ, үлэҕэ дьулуурдаах бигэрэтэр.

Н. ЭВЕРСТОВ
народнай хонтуруол ороҥуоннаах комитетын председателэ.

Г. СИҺЦЕВ
хаһыат аналы корр.

СИНМОККА: колектив чилиэннэрэ.

П. ОК. НЕШИН ОВ
фотота.

ЖУРНАЛИСТАН СУРУЙААЧЧЫГА ҮҮНҮҮ

Суруйааччы И. Е. Федосеев — Доосо 50 сааһын туолуутугар

Саха, атын да омуктар суруйааччыларын үксэ, хаһыат, сурунаал, издательство, кэнниҥ радио уонна телевидение үлэһиттэриттэн үүнэн тахсыбыттара. Биһиги кырдьаҕас суруйааччыларбыт А. И. Софроновтан, Күндэттэн, Күн Дьирибинэттэн саҕалаан, Эллэй, Амма Аччыгыйа, Күннүк Уурастыырап уо. д. а. бэйэлэриттэн бириэмэлэриттэн эмиэ журналистар этилэр. Биллиэхтэр эдэр суруйааччылар үксүлэрэ эмиэ ити идэнэн дьарыктаналлар.

Иван Федосеев—эмиэ журналист. «Эдэр коммунистка» үлэлээбитэ, «Кымын» аналлаах корреспондеснаан хас эмиэ сыл хотугу ороҥуоннарга сылдьыбыта. Ол суола-ниитэ кини суруйууларыгар дьэйдик биллэр. Ол кэмнэ кини сытыы бөрүөлээх, талаанныах журналист аатын ылбыта. Онон, кинини журналистан суруйааччыга үүммүтэ диир толору кыахтаахпыт.

Мин саныаабар, Иван Федосеев саха аҥаараччыларыгар, эссэ чуолкайдаатахха, «Саҥаа» сырыа тылын суруйбут ноот быыстыбыт. Ол сырыаны, биһиги дьиэтиргэхпит иҥин, саха сырыаныта буолбакка, тадаҥнык аатырбыт сырыаныта, СССР народнай артиһа Ахмед Бабаевов, үйэлэтиччи сиэтиниэхтэн тоҥоон, поруокка тиэрдибита, эмиэ СССР народнай артистата Тамара Ханум репертуарыгар киллэрбита, «Саҥаа» И. Федосеев аатын поруокка киэҥник биллэрбита, автор бириэмэ бастыҥ айымныыттан буолар. Ырыа туһунан ахтыбычча этэхтэ, кини тылынан сурулуубут «Туундара», «Кыталыктаах кырыыттара», «Тулуктар», о. д. а. элбэхтик толоруллар буолбуттара. Кини детсад оҕолорутар аналлаах уонча хоһоонноругар музыка суруллубута.

Өймэкоон уонна Верхоянскай ороҥуоннарыгар «Кымын» корреспондеснаан сылдьан, кини очеркалары дьэччи соҕус суруйан бэчээттэтэрэ. Бастыҥ очеркалара: Социалистическай Үлэ Героя П. С. Колесов туһунан «Кырсаалаах кыраай уола», Верхоянскай ороҥуонун «Эҥэ» совхоз хас да ордениаах булчута Д. С. Слепцов туһунан «Туундара чулуу табаһыта», оччотооҕута Верхоянскай куорат кэнсээнэ оскуолатын директора, биллиэн Саха сирин суруйааччыларын Союзун бырабыыталыстыбатын председателин солбуйааччы М. Д. Ефимов туһунан «Райком штаты таһыгын инспектора» диэн тустустан кинитэлэн тахсыбыттара.

И. Федосеев литературнай айымнылаара—хоһоонноро, кэпсээннэрэ, очеркалара 1940 с. бэчээттэнэ эрэллэриттэн оттон маҥнайгы хоһоонун «Таммах уу» Семен Данилов редакциятынан 1960 с. күн сирин көрбүтэ. Ол кинитэҕэ киирбит айымныыттан бир бастыҥнаргар «Хоһоону иитэ олордохпуна» диэнэ аҕабыт:

Дьүүгэбин уотун
талбоҥуттар
Костер дуу Ленин
сырдык сүөх?
Иҥиллэр хоһоон хас
тылытар
Үйэбит үрдүк ороспуо.
Ол иҥин саалаҕа
чүмүмүрдүлэр.
Ленин кэлбитинэн
саныаталлар.
Хоһоон бүттэ. Ытыс
таһыныы.
Нэлгийдэ нуора
баалыыны.

Поэт маҥнайгы киниигэтин ааныттан үс сыл оҕолоох баран оҕолорго анаан, «Харыйа» диэн ырааный хомуурунньуҥу таһаарбыта, онно оскуолаҕа киирэн кинини саастаах оҕолору иитээччилэр элбэхтик туһаналлар—хоһоон курдук аҥаллар, ырыа оҥостон ыллыыллар.

«Айаныыт саныата» (1973 с.), «Таммах уутаҕар» гражданскай матыыбынан баай. Манна поэт революционеры («Котенко туһунан ырыа»), советскай патриоттары («Зоя», «Поэма туран», «Комсомол туһунан ырыа») хоһуйар. Хотугу ороҥуоннарга ор үлэлээбит автор «Хоодуоттар сирдэриэн» иҥирэх тылларынан ыллыыр-туойар: «Кытаныктаах кырыыттара», «Агаабыр, аарсаарта аатырар!», о. д. а. Сиримэ эн таба колонуу,
Сиримэ, сытаан диэн
сиримэ,
Табалаах буоламмыт
олуҥуу,
Тоҥуунуу, атчыты этэҥнэ
Туоруурбут биллэргы
мар кэмгэ.

. . . . . .

Таптыыбын табаны
таҥнары
Таптыахпыт саас-үйэ
тухарыа.
(«Табалаах буоламмыт»).

Кинигэ үүнэ хоһоонноруттан туспа, эссэ уруккутуну, норуот ырыаныыны, хабааннаах формалаах да буоллар, «Украина» гостиницаҕа» хайдах эрэ сонуннук, саныалыы иҥиллэр. Онно научнай-техническай революция кэмигэ саха тыла, искусство сайдыыта уруйдуурэ-эйэлэстиэ.

Сонтан уотун
Сахалыы уотуна
Телеграф тэҥинниэн,
Арааадыйа аттаран
Аан дойдуну арааран
аҕыстарар.

. . . . . .

Мин биллэбин,
Мин эрэнэбин:
Саха тыла
Самыыат саргыыаах,
Уранхай тыла
Хостуоат оҥолуулаах.

И. Федосеев кэнниҥ кэмнэ сүүрбэнэ прозаалаах ааттаах. Маннан кини суруйар темата кэҥэтин бэлэтэлэҥ барыллар. Ороҥуоннаах аналлаах кэпсээннэриттэр торобут аналаннан, ороҥуоннаах сабалаан, революционнай охсуһуулу, доҕордуу хас дойду олоҕун кэрдиҥнэ тиийэ үүнэр. Автор ордук кэрэхсэбиллээх книгэлэриэн «Аатырыы кирпичитэхтэрэ», «Кыһыл бухатыыр —дойдутуттар» «Сергей Мироович», «Күн мичээрэ» диэннэр буоллалар.

Революционердар образтарын Октябрь иннинэ ыраахтааҕы былаана Саха сиригэр коско ыытыы пэпинэцтэриэн Н. Л. Мещеряковуттан уонна С. И. Мироовичтэн сирэйдээн биэрэр. Бэл ардыгар балаҥнаах Чураччы түгэҕэр коско кэлэн олорон эрэ олоҕу ыччат эҥэ сана олоҕу тутар үлэтин омук сиригэр сылдьан бэлэмнии улуутан улуу Ленини кытта сибээстиэ быспатах Н. Л. Мещеряковуну этэ быыкаайык уочаанна Алексей ис суруйиттэн собуулуур уонна революционер «Вестник связи» диэн сурунаалы тэҥнэтэрыгар нуучча кыыйарыгар көмөлөһөр сэтыыр («Кыраныы комендаанчыа»). Бу кэпсээннэри В. И. Ленин соратниктара оччотооҕу сахалыы тутуспуттарынан кини интересуйаллаа, туоҕаанньыстыр.

Суруйааччы ордук ааҕыллыыта эмиэ эмиэ эрдэ-хаамыы ленинэт С. И. Мироовичтан ааҕыллыта. Аан маннык «Оҕолуттуу» диэн кэпсээннэриэн тулаайах ыччат

(Бүтүүтүн 4-с стр. көр).

● *Эҥигини хайдах хаарчыйаллар ый?*

ПЕКАРНЯ ХАҺАН ҮЛЭЛИЭЙ?

«Чураччы» совхоз киниигэр Мүүн Куолаҥ тыһыынчаттан тахса киһи олорор. Манна быйыл кили-ш үчүгэйдик аспыммат буолан дьон улаханнык эрэйдэммиттэр. Олохтоохтор этэллэриэн, килиэн сиикэй буолар, ол үрдүнэн кэйилэлиэҥэ кэлибит. уочараттаан баран матан, кураанах тоҥуу үүнэ. Пекарня сэбиэдиссэйин Любовь Титовна Аммитованы көрсөн кэпсэппиппит.

— Туох баар күүстүүнэн үлэлии сатыыбыт,— диэбэтэ кинэ.—Быйыл сайын оҕохпутугар саҥаталыгай ороҥуон ыытыллыахтаах этэ. Онуоха саалта оттуттан ким да молоспотобо. Ол түмүгэр оҕохпут алдьанан турар, саҥа буруоттуур. Күннэ үс олордуулуу оҥоруохтааҕыттан, аны масыт ыччаҕай буолан, иккиэн мунурдаабыт. Иннэ тыҥаан 240 киловатт кэйилэ саҥаарабыт. Маннан аптах хайдах үлэлиирбитин да билбэтибит.

Биһиги кэриэтэ, кырдьык, дьиэ иҥэ мыс-быдан буруо этэ. Пекардар ыксаан оҕохторун таара дьаһаҥнаан оттоору бэлэм мунньуна кыстаан туруоораллара. Ол баһаарынай да оттуттан кутталлаах курдуга.

Сельсовет исполкомун секретарын Н. Д. Флегонтованы көрсөн ыйытаастыппыттар маннык эпиэттээбитэ:

— Киловатт бөҥнуруоҥа биһиги бөһүөлэкпитигэр ыарахан. Муус сатаатар эргиэн предприятиетын директора Н. В. Потапов болҕомтотуа уурбат, бириэ да кала сылдьыбат, райпо да салаатата кыһалларга көстүбөт.

Итинник сыһыан түмүгэр Сылаҥнаа пекарня үлэлээбэтэҕэ хас да хонно. Онуоха ким буруйдаах, ким эпиэттээхтэҕэ биллибэт. Сылаҥнар райпо салаататыттан тутулуктаах диэллэр. Райполар буоллаҕына, биллэн турар, буруйу сылайыаннар түҥэрэллэр.

Оттон пэҥиэ эмиэ хаһаанка диэри эрэйдэнэй?

П. ОКОНЕШНИКОВ.

БИҺИЭХЭ ЭППИЭТТИЛЭР

В. Игнатьев «УОТУ КИЛЛЭРИЭХХЭ» диэн корреспонденциятыгар (хаһыат аҥаардыы сыллааҥы 151 №-рэ) Чураччы сэлиэнньэтин — Карл Маркс аҥуоссатыгар электрическай уот суоҕа сэмэлэммита.

Коммунальнай предприятиелэр уонна туспаран оҥоруу комбинатын начальника В. А. МАКАРОВ ити уулуссаҕа уот киллэрилиннэ диэн редакцияҕа суруйда.

x x x

Хаһыат аҥаардыы сыл 142 №-гэр Т. Соколынков «САҺА БААННЫЫ НААДА» диэн сурутэ тахсыбыта.

Ити сурукка Хоҥолоо сельсоветын исполкомун председателэ Н. И. ПОПОВ Дириҥ бөҕүөлэрэ, үбүлэйин суоҕунан, 1979 сылга саҥа баанныы туттуллубатын, капитальнайдык ороҥуоннаах эбиллэр.

Биллиэн баанныы, үлэһиттэрэ саҥалыы суруйарэлэн, надаатаах кичэйиилэр үлэлиэр.

ЖУРНАЛИСТАН СУРУЙААЧЧЫГА ҮҮНҮҮ

(Бүтүүтэ. Иннин 3 стр. көр).

ыс—Анда Тарханованы хоҥуту өлүүгэ—арааҥа бүүүлэннит диэн бэлийаннар бар-дьоҕоттор ааҕаран, соҕотохтуу сор суоллаабыттарын сымыйатын даҕаастаан, Мицкевич ыйыстаан барахсаны ыытыан дьыҥдаатан өрөҕүйэр.

1977 с. И. Федосеев «Сергей Мицкэвич» диэн кинигэтэ бэчээттэнэн тахсыбыта. Ол кинигэҕэ саха, дьүөгэтэр норуоттарын доҕоро революционер, большевик, ученай, публицист С. И. Мицкевич уратылаах олоҕун түмүктүмүк оттулара кылгастык, быһаччы сырдатыллар. Аҥаарчы өйүгэр-санаатыгар иитэн хаалар кэрчиктэр албохтор, холобура. «Дьүөгэтиҥэрэ өрөҥнүүгүгэ». Бу кинигэ ордук эдэр ааҕаачыга биллэрэр, иитэр суолталаах. И. Федосеев коско сылдьыбат пуучча революционерлэрин, суруйаччыларын тепоҥнэрэ кордоҕуттан өстиннэйиэх улэтинэр. Өссө 1974 с. «Полярная Звезда» үлэтин ыытарыгар «Правда» хаһыат маннык суруйбута:

«Суруналаах үүүс матырыйаалларын Саха сиригэр сылдьыбат пуучча суруйаччыларыгар уонна пуучча революционердарыгар сахалар диринг ытыктабыллаах уонна истиҥ сүрэхтэриниэн сыаналаах аллаларын туһунан кэпсиллэр. Оннуктар Иван Федосеев сылыгынайдар тустарынан кэпсэлиэрэ (Александр Тверской тылбааһа, БӨ)...»

Саха суруйаччылара Монголиятаабы бинир идеэохтоорун ыытта доҕордоспуттара, хардарыта ыалдьыттаһар буолбуттара, айымныларын тылбаастаспыттара ыраатта.

Биһиги юбилярбыт Монголиҥа сылдьыларын уонна элбэх матырыйаалларын үөрэппитин түмүгэр «Кыһыл бухатыыр дойдутугар» диэн очерка кинигэтин суруйбута. Бу очеркалар Монголия урукку үтүө үөстэрин, бүүгүнгү ситиһиилэрин, иннинэ кэлиҥнэрин туһунан сонуну, кэрэхсэбиллээҕи бэлэстэлэр. Биһиги бары билэрбит кэпсиэ. ССРС уонна Монголия доҕордоһуулэрин хаалбаҥнаабат аныыллаах В. И. Ленин уонна Сүхэ Баатыр торуттэбиттэрэ. Ол доҕордоһуу күн, чаас ааҥа бөгөргөөн иҥэрин бу кинигэ көрдөрөр.

Суруйааччы кэпсээнньит быыыытынан үүнэн иҥэриэн кинигэ кэнниги кинигэтигэр—«Күн миэ эриэгэр» киирбит «Кустук», «Муус тоҥкко», «Түөрт тарбах», «Хаалла эламэһэ» курдук ай мыыллар чуолкайдык туоһулуллар.

И. Федосеев биирдиилээн айымныларга полик, монгол, киргиз, башкир, удмурт, о. д. а. тылларынан бэчээттэммиттэрэ. Оттон «Айтыына туһунан остуоруйаны» казах биллиилээх суруйаччыта Тумабай Молдагалиев бэйэтин тылынан тылбаастаан, туспа кинигэнэн таһаартарбыта.

Биһиги юбилярбыт Иван Федосеев кырдьык да адаҥ, чэгиэн-чэбдик, үлэлиир кыахтаах. Ол иҥин кинигэтин өссө ордук саҥа уус-уран айымнылары күүтэбит.

Феоктист СОФРОНОВ.

Архангельскайга олорор моруот дьоҕурдаахтарын предприятиэтэ «Беломорские узоры» диэн аатынан. Кини оҥоһуктара атыыга хаамаллар барааллар.

Билиэхин «Беломорские узоры» мастардара бочуоттаах сакаалы толоруоллар — Москваҕа ааныр олимпиада ыалдьыттарыгар сувенирдары бэлэмнииллэр.

СНИМОКТАРГА: олимпиадаҕа сувенирдар: туой оонньуурдары оҥорун мастера А. П. Шевелев тэстин кэмнэр.

С. ГУБСКАЙ фотото. ССТА фотохрониката.

ОСКУОЛА КАБИНЕТНАЙ СИСТЕМАТЫН КЭЛИМСЭ ИИТИИГЭ СУОЛТАТА

(Бүтүүтэ. Иннин хаһыат 7 №-гэр көр).

БАРЫ кабинеттары кэпсиир кыаллыбат, арыммча сиһилии саха тылын уонна литературатын кабинетын сорох эрэ үлэлэрин туһунан билсиһэ түһүөҕүн. Тэриллибитэ тордус сылынар барбыт. Салайаччыта—саха тылын учуутала А. С. Иванова.

Кабинет суруй сыала үөрэтии процессын араас матырыйаалларынан хааччыйым буолары. Бэрт сонко ойдообуттар, оннук хайысхаан үлэлиллэр. Бастаан тас юстүүтүттэн саҕалыахтыыр.

Кэлиэхэ бинир кылаас. Иннитэр истиэнэ былаһын тухары дуоска иккэ оттуллан, үрдүгэн, аныыкан 50 см халыҥнаах бэрт элбэх долбуурдардаах ааҕас оргэскэлэрдэх ыскаан оҥоһуллубут. Онно бэйэлэрэ саҕаас бизнэс мэстэтигэр оҥотторобуттар. Онно кордоран үөрэтэр пособиелэрин, литератураларын, приборларын, техническай средстволарын ууралар. Кылаас атын истиэнэлэригэр ф кэмнэ турар стендэлэр, плакаттар, лозуннар, саха суруйаччыларын портреттарын баалар. Сороҕор сотору-сотору уларыйарга аналлаах. Кабинетка хас да сыл хомуллубут үөрэтэр матырыйааллартан үгүстэн аҥыйаҕы аҥыннахха манныктар баалар.

Саха народнай суруйаччыларыгар бэйиэлэриэгэр, литература саҕалаччыларыгар үөрүйэлэриэгэр, буойун суруйаччылар үгүстэриэгэр устата 1 м., туората 50 см, ортотуттан бүк тутуллар хардуоскэ сыһыарылларан оҥоһуллубут тематическай бюллетень. Онно араас фото, хаһыат матырыйааллара, паадаах текстэр сыһыарыллыыллар, үлэ геройдара диэн туох эрэ уратыы дьоҥ, ханна эрэ ыраах атын сиргэ үөскүүлэрин курдук саналаччылар. Дьиэнэр, оптукаларга сии бинир кинилэр курдук үөскэбит, ' үөрэммит, бал, билэр дьоннаро буолан соҥуталлар. Оччоҕо биһиги да ааҕаах идеэлээх дьоҥ буолан тахсыахпытын сөп эбит диэн санаа кобор. Үүнэрин-сайдарын тордо иитиһэ сытар. Таарыйа ахынахха, республикаҕа биллиэхэ кэмнэ наука, культура, искусство деятеллэрэ сүүрбэнэн тыаҕа үөскүөбит, сахалыы үөрэммит дьон. Кытаанахтан үүммүттэрэ, үөрэммиттэрэ филологическай наука докторбар Е. П. Коркина, психологическай наука кандидата, сахаттан бинир саамай эдэр саҥыгар ученай буолбут А. П. Окопешникова.

Аата-ахса суох элбэх таблица, схема, манна ахтыллыбата.

Кылаас таҥынан аарыы тарийэр сыалтан бэрт сонко уус-уран литературэ айымныларын мунньар пропагандалыыр кинигэлэн бу кабинет буолбут.

Государствоттан хамнас толоноор кэмин таҥынан үлэлиилэрин салалта да, учууталлар да мэлдьэспэттэр. Үлэ чаҥын эрэ маныыр, саанара эрэ дьэтэ-уота буолар учуутал, биллэн турар итиччэни кыайан үлэлээбэт. Ол оннугар ыччаты үөрэтин-иитии үлэтэ эмсэҕэлиирэ биллэн турар.

Оччо эйбэх үлэ түмүгэ тугуй диэн ыйытаары олордоххут. Күүрээннээх үлэ түмүгэ суох буолбат—үөрэх бүтиитэ 100 бырыһыан, хаачыстыба да үрдүк. Үөрэнээччилэрэ үлэҕэ, үгүө быйыыта-майыта иитии балачча ситиһиилээхтик тэрааллыбит.

Онон кабинетнай система үөрэнээччи ыччаты кэлимнык иитиигэ эмиэ обургу оруоллаҥын сөп эбит диэн түмүктүөҕүн.

М. ЧЕРОСОВ,
доцент.

● Спорт ● Спорт ● Спорт ●

Тэрээһиннээх көрсүһүү

Урут иҥнитиилэрэллибитин курдук, аастыт оробуа күннэргэ волейболга оробуон күрэхтэһиитэ буолан аста. Бэрт хатыаҥылаах кинрсиилэр икки күн устата салаҥнан бардылар.

Түмүгэр эр дьоҥҥэ күүстээх ооньуоччуларданах оробуон кинин сүүмэрдэммит хамаандата бастаны мэстэнэ ылла. Бу хамаанда күрэхтэһиини бинир да хотторуута суох туораата. Иккиҥи Карл Маркс аатынан, үсүһү Эрилик Эристин аатынан совхозтар уолаттара ыллылар.

Кыргыттарга эмиэ бинир да хамаандаҕа кыайтарбатах Карл Маркс аатынан совхоз спортсменнэлэрэ бастаатылар. Иккис биринстээх мэстэҕэ Эрилик Эристин аатынан совхоз хамаандата таҕыста. Итиннэ атын үс хамаанда очколара тэҥнэһэн хаалла. Ол эрээри биирдиҥ партиялаҕынан ыраатыы түмүгэр ордук коэффициенниммит Субуруускай аатынан совхоз волейболистэлэрэ үһүс мэстэҕэ тиксэллэр.

Уонсой хамаанданан кыайыылаҕынан үчүгэй бэлэмнээхтэрин көрдөрбүт Карл Маркс аатынан совхоз ыччаттара буоллулар. Иккиҥи—оробуон кинин үсүһү Эрилик Эристин аатынан совхоз хамаандалара ыллылар. Кыайыылаахтарга спорткомитет, «Урожай» ДСО оробуонналаҥы советтэн грамоталара, дипломнара, жетониэр туттарылыннылар.

Күрэхтэһиҥ түмүгүнэн сүүмэрдэммит хамаандалар наардаммыттар. Кинилэр кэлэр ыйга, оробуоммут спортивнай чаҥнан республикаҕа комуускуохтэрэ.

Түмүккэ быйылгы күрэхтэһиҥ тэрээһиннэ биллэрдик туспутун бэлэтиэхэ наада. Кинриэхтээх хамаандалар барыы бирэмэтигэр кэлбиттэр, күрэхтэһиҥ саҕаланыытыгар уонна түмүккэ спортсменнар парадтара балачча тэрээһиннээхтик аста.

С. ПОПОВ.

СТОЛИЦА КӨБУӨРУГЭР

Соторутааҕыта спортивнай оскуола иитиллээччилэрэ Якутскайга иккиҥ күрэхтэһиигэ кытыннылар.

«Спартак» ДСО республикатаабы советтэн иҥнэн сүүмэрдиир турнирга түөрт эдэр бөрөс тахсылаахтык туһунньулар. Онус кылаас үөрэнээччилэрэ Николай Петров (48 кг), Петр Савин (57 кг) уонна рабочай Михаил Данилов (52 кг) чемпион урдук аатын ылылар. Оттон Михаил Протопопов иккис биринстээх мэстэҕэ таҕыста.

Михаил Данилов уонна Петр Савин Черкеск куораттан буолуохтаах «Спартак» обществоҕа Россияҕа бастыыр иҥнэн күрэхтэһиигэ кыттыннылар. Онно Саха сиригэр Василий Захаров (35 кг, Мэҥэ-Хаҥалас), Иннокентий Алексеев (38 кг, Якутскай), Егор Захаров (41 кг, Чурапчы), Владимир Угафьев (50 кг, Ньурба), Виктор Козырев (68 кг, Якутскай) уонна Владимир Яковлев (44 кг, Мэҥэ-Хаҥалас) кыттыахтара.

Биһиги оскуолабыттан тустубут Григорий Попов (44 кг) тордус, Анатолий Кулинкин сэттис буолуталаатылар.

Р. НЕУСТРОЕВ,
күрэхтэһиҥ судьйата.

ЗОНА ЧЕМПИОНАТЫГАР

Красноярскайга РСФСР оҕо-спортивнай оскуолаларын коҥуо туспуугга Сибирь уонна Дальнай Восток зонатыгар бастыыр иҥнэн күрэхтэһиитигэр Саха сиригэй 15 эдэр бөрөс кыттыннылар. Итиннэ үһэ—биһиги оробуоттан.

Барыта 7 хамаанда кыттыбыттаан, Кемеровскай уобалас спортсменнара маннайгы мэстэни ылылар. Биһиги хамаандабыт алтыс мэстэ буолла, бинр ыйаанынна туспуунньут суоҕа тиэтэ.

Финал аны сайын Новосибирскайга ыытыллыа. Онно Саха сиригэр Василий Захаров (35 кг, Мэҥэ-Хаҥалас), Иннокентий Алексеев (38 кг, Якутскай), Егор Захаров (41 кг, Чурапчы), Владимир Угафьев (50 кг, Ньурба), Виктор Козырев (68 кг, Якутскай) уонна Владимир Яковлев (44 кг, Мэҥэ-Хаҥалас) кыттыахтара.

Биһиги оскуолабыттан тустубут Григорий Попов (44 кг) тордус, Анатолий Кулинкин сэттис буолуталаатылар.

Р. НЕУСТРОЕВ,
күрэхтэһиҥ судьйата.

Редакторы солбуйаччы С. Н. ЧИЧИГИНАРОВ.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с., Карл Маркс уул., 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-395, отделлар—21-495, уолсай — 21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 60849. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 усл. печ. лист. № ЗАКАЗА 8

ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ с. Чурапча, ул. К. Маркса 12. Тираж 3045.